

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto
6.6.2022

1/3

ASiantuntijalausunto hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 84/2022 VP)

Hallituksen esityksen sisältämät muutosehdotukset kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin (*kotoutumislaki*), työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettuun lakiin (*TYP-laki*) sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin (*kuntakokeilulaki*) ovat seurausta sille, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2023 alussa kunnilta hyvinvointialueille. Lakiehdotusten esitetään tulevan voimaan 1.1.2023.

Kotoutumislaisissa säädetään maahanmuuttajien alkuvaiheen palveluista sekä eräiden näistä palveluista syntyvien kustannusten korvaamisesta. Ensimmäinen ehdotettu muutos liittyy näihin korvauksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannukset syntyvät jatkossa hyvinvointialueelle. Kotoutumislakia koskevassa lakiehdotuksessa esitetäänkin, että hyvinvointialue voisi saada korvauksia sellaisista sille jatkossa syntyvistä kustannuksista, joita nykyään korvataan kunnille. Lisäksi esitetään, että erityisesti kansainvälistä suojelua saavasta ja hänen perheenjäsenestään maksettava laskennallinen korvaus jaettaisiin jatkossa kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Laskennallisen korvauksen jakautumisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, kuten nykyisinkin.

Rahoituksen tasoon valtiontaloudessa ei siis esitetä muutoksia ja kotoutumislain mukainen kustannusten korvausjärjestelmä esitetään säilytettävän nykyisen kaltaisena, mutta kotoutumisen edistämisestä aiheutuvia kustannuksia korvattaisiin kuntien lisäksi hyvinvointialueille. Valmisteilla on myös kotoutumislain kokonaisuudistus, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022. Siinä on tarkoitus yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää sekä esittää kunnille lisärahoitusta uusien tehtävien myötä.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan, että hyvinvointialue vastaisi alaikäisinä ilman huoltajaa maahan tulleiden asumisen ja tuen järjestämisestä esimerkiksi perheryhmäkodeissa. Esityksellä pyritään turvaamaan perheryhmäkotien toiminnan jatkuvuus sekä lasten hoiva, huolenpito ja kasvatus. Laajemmat uudistukset koskien perheryhmäkotitoiminnasta sosiaalihuoltolain mukaiseksi toiminnaksi tekemistä sekä alaikäisten edustajajärjestelmän kehittämistä esitetään tehtävän kotoutumislain kokonaisuudistuksessa.

Kolmas kotoutumislakia koskevan lakiehdotuksen keskeinen muutosehdotus liittyy alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Voimassa olevan kotoutumislain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen työttömänä työnhakijana olevalle maahanmuuttajalle ja kunta muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saavalle maahanmuuttajalle. Alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelma laaditaan työ- ja elinkeinotoimiston ja/tai kunnan toimesta maahanmuuttajan kanssa. Voimassa olevan kotoutumislain mukaan kunta saa Kansaneläkelaitokselta tiedon toimeentulotukea saavista maahanmuuttajista alkukartoitusta varten. Lakiehdotuksessa esitetään, että hyvinvointialue voisi osallistua jatkossa alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laadintaan kunnan tai TE-toimiston kanssa, mikäli maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttäisi näiden eri viranomaisten palveluiden yhteensovittamista. Lisäksi esitetään, että kunta ja hyvinvointialue laatisi yhdessä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen kotoutumissuunnitelman.

Esityksen valmistelun aikana käsiteltiin myös vaihtoehtoa, jonka mukaisesti hyvinvointialue voisi ottaa vastuun alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin esityksen mukaiseen ratkaisuun, jotta se on yhdenmukainen eduskunnan edellytysten sekä valtioneuvoston selonteon kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista sisältämien linjausten kanssa. Eduskunta on edellyttänyt kunnalle kokonaisvastuuta kotoutumista edistävissä palveluissa (TrVM 6/2018 vp— O 10/2017 vp). Eduskunnan edellytysten mukaisesti valtioneuvoston selonteossa ja sitä koskevassa hallintovaliokunnan mietinnössä (HaVM 10/2022 vp) esitetään kunnan vastuun kasvattamista. Selonteko ja eduskunnan mietintö huomioidaan laajemmin eduskunnalle syksyllä 2022 annettavassa kotoutumislain kokonaisuudistuksessa, jonka valmistelu on hallituksen linjausten mukaisesti yhteensovitettu nyt annettavan hallituksen esityksen sisällön kanssa.

Esityksessä esitetään myös uutta tiedonsaantisääntelyä hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden välillä. Valmistelun aikana on selvitetty oikeusministeriön ja oikeuskanslerin viraston kanssa sitä, voiko kunta saada jatkossa tietoa Kansaneläkelaitokselta toimeentulotukea saavista maahanmuuttajista heidän tavoittamiseksi ja säännöksessä on huomioitu niiden näkemykset.

TYP-laissa säädetään yhteistoimintamallista, jossa viranomaiset yhteen sovittavat niiden järjestämisvastuulla olevia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja työttömän palvelutarpeen mukaisesti. Toimijat arvioivat työttömien palvelutarpeet, laativat monialaisen työllistymissuunnitelman ja vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Toimintamalli on organisoitu johtoryhmävetoiseksi verkostoksi.

TYP-lakiin esitettävillä muutoksilla on tarkoitus säätää välttämättömistä muutoksista, joita yhteispalvelun jatkuminen edellyttää Lakiehdotuksen mukaan hyvinvointialue tulisi kunnan tilalle yhteistoimintamallin toimijaksi sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavana tahona. Hyvinvointialueille siirtyisi kunnalta TYP-lain asiakasprosessia, toimintamallin kustannuksia ja palvelun järjestämistä koskevat tehtävät. Hyvinvointialue olisi myös paikallisen monialaisen yhteispalvelun johtoryhmän jäsen.

Kunnalla säilyisi kuitenkin oikeus nimetä toimintamallia johtoryhmän asettamissa puitteissa johtava henkilö. Lisäksi kunnalla olisi oikeus osallistua

alueensa monialaisen yhteispalvelun johtoryhmään. Johtoryhmän ja johtavan henkilön tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, kuten nykyisinkin. Johtoryhmän tekemässä yhteistyösopimuksessa kunnalla olisi mahdollisuus sopia järjestämiensä työllistymistä tukevien palveluiden tarjoamisesta alueensa TYP-asiakkaille. TYP-lakia myös muutettaisiin siten, että monialaiseen työllistymissuunnitelmaan voitaisiin työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluiden lisäksi tarvittaessa sisällyttää muita työttömän osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja työ- ja toimintakykyä lisääviä palveluja ja työnhakuun liittyviä toimia.

Kuntakokeilulakiin ehdotetaan lakiteknistä muutosta asiakastietojen käsittelystä, sillä kuntakokeiluun kuuluvat kunnat hoitavat jatkossakin eräitä TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä TE-toimiston asemasta. Sääntelyyn ei tehtäisi sisällöllisiä muutoksia.

Mira Karppanen
johtava asiantuntija

Anna Aaltonen
asiantuntija